

Sortiranje podataka

Goran Delač

U *PlayMath*-u br. 8 upoznali smo se s time kako ubrzati potenciranje nekog broja. Sada ćemo obraditi jedan vrlo čest praktični problem s kojim se susrećemo u životu, a to je **sortiranje podataka**.

Imamo nekakav niz od $n \in \mathbb{N}$ podataka u nekom vektoru A :

$$\frac{A[0] \mid A[1] \mid \dots \mid A[n-1]}{a_0 \mid a_1 \mid \dots \mid a_{n-1}}.$$

Vrijednosti a_0, \dots, a_{n-1} vrlo često možemo uspoređivati na neki način (abecedno, broјčano i sl.). Naprimjer, ako su a_0, \dots, a_{n-1} imena, želimo ih poredati (sortirati) po abecedi ili ako su u pitanju godine, želimo ih poredati po starosti,...

S tom svrhom razvijeni su brojni algoritmi koji počivaju na različitim idejama. Ovdje ćemo navesti dvije.

Selection sort

Jedan od jednostavnijih algoritama za sortiranje je *selection sort*.

```

za  $i = 0$  do  $n - 1$  radi
┌    $min = i$ ;
├   za  $j = i + 1$  do  $n - 1$  radi
│   ┌   ako  $A[j] < A[min]$ 
│   │   └    $min = j$ ;
└    $A[i] = pom$ ;
     $A[i] = A[min]$ ;
     $A[j] = pom$ ;
    
```

Ovaj pseudokod preveden na programski jezik C izgledao bi ovako:

```

for (i = 0; i < n; i++) {
    min = i;
    for (j = i+1; j < n; j++) {
        if (A[j] < A[min]) min = j;
    }
    A[i]= pom;
    A[i]= A[min];
    A[j]=pom;
}
    
```

Što ovaj algoritam zapravo radi? Za svaki i u skupu $\{a_i, \dots, a_{n-1}\}$ traži najmanji element i stavlja ga na i -to mjesto, dok element koji se nalazio na i -tom mjestu stavlja na mjesto gdje je bio najmanji element.

Npr. neka je $n = 3$ i $A = (1.2, 3.4, 0)$.

Za $i = 0$, $\min\{A[0], A[1], A[2]\} = A[2] = 0$. Stoga zamjenjujemo brojeve na 0-tom i 2. mjestu u A te je sada $A = (0, 3.4, 1.2)$. (Uočimo kako je najmanji element došao na 0. mjesto.)

Za $i = 1$ dobivamo $\min\{A[1], A[2]\} = A[2] = 1.2$. Stoga zamjenjujemo 1. i 2. član iz A te je sada $A = (0, 1.2, 3.4)$.

Za $i = 2$ postupak je završen.

Algoritam će se izvršiti u najgorem i u najboljem slučaju jednaki broj puta. Možemo jednostavno odrediti složenost. Imamo dvije petlje, jednu po varijabli i , a drugu po j . Vanjska petlja će se izvršiti n puta, a unutarnja

petlja će se izvršavati ovisno o i . Za $i = 0$ unutarnja petlja će se izvršiti $n - 1$ puta, za $i = 2$ unutarnja petlja $n - 2$ puta, ... za $i = n - 2$ izvršit će se 0 puta. Dakle ukupno

$$(n - 1) + (n - 2) + \dots + 1 + 0 = \frac{n(n - 1)}{2} \text{ puta.}$$

Lako dolazimo do zaključka da je složenost *selection sort*-a kvadratična, a to pišemo

$$c(n) = \mathcal{O}(n^2).$$

Pokažimo sada jedan učinkovitiji algoritam sortiranja.

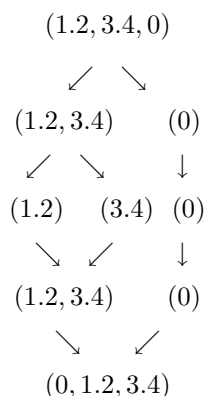
Merge sort

Listu od n brojeva (ili znakova) najprije podijelimo u dvije podliste s (pod)jednakim brojem elemenata. Ako je broj elemenata $n = 2r + 1$ neparan, onda u jednu listu stavljamo r , a u drugu $r + 1$ elemenata. Isti postupak ponavljamo sve dok liste u potpunosti ne rastavimo.

Ova metoda poznata je još pod nazivom "*podijeli pa vladaj*". Princip je da se početni problem raščlani na dva lakša problema.

Dobivene liste treba spojiti na odgovarajući način tako da u konačnici dobijemo jednu listu koja sadržava sortirane podatke. Neka su zadane dvije liste : (a_1, \dots, a_i) i (b_1, \dots, b_j) . Spajanje vršimo tako da uspoređujemo prvi element u lijevoj listi s prvim u desnoj. Manji od tih dvaju elemenata stavljamo u novu listu i brišemo ga iz pripadne liste. U svakom koraku uspoređujemo samo prva dva elementa u listama. Za gornje dvije liste moguća je najviše $i + j - 1$ usporedba.

Pokažimo sada na primjeru kako se izvršava *merge sort* na listi brojeva (1.2, 3.4, 0):

Pokazuje se da je složenost *merge sort*-a:

$$c(n) = \mathcal{O}(n \log_2(n))$$

To je bitno poboljšanje u odnosu na *selection sort*. Da bismo sortirali 1000 podataka, *selection sort* bi trebao ponavljanja reda 10^6 , dok bi *merge sort* to isto napravio za najviše 9965 ponavljanja.

Zaključak

U računarstvu često nije dovoljno da algoritam samo obavi zadani posao, cilj je da to napravi što *efikasnije* u vremenskom i memorijskom smislu i sa što manje računskih operacija.

Literatura

- [1] Žubrinić D.: *Diskretna matematika*, Element, Zagreb, 2002.
- [2] Knuth D. E.: *The Art of Computer Programming*, Volume 1, Addison-Wesley, 1973.
- [3] *Dictionary of Algorithms and Data Structures*, <http://www.nist.gov/dads/>